

A sárkán bele is szokott bújni a kútba, azé, hogy szét-roncsa. Akkótájba, mikó én Adacson gulyás vótam, egy este, naplémönte után zamankós idő támatt, oszt' akkó mönt bele a sárkán a kútba, de mink nem láttuk, csak a lába láccott a vízbe. Csúnya erősszaga vót, a marha nem is mert a kúthó köz é mönni, mē mögéröszte a szagát. Másnap este osztán a sárkán kimönt belülle, de a téglát mind kihánta, oszt' a víz is léapatt. Azúta esztet sárkánkútnak hijják, még máma is löhet látni a helit.

Elmondta: Berkes Mihály, 74 éves, volt számadógulyás, Délegyháza pusztán, (Pest megye), Komáromy-birtok.

Van ilyen sárkánykút Délegyházán is. Néhai Piróth István földbirtokos, aki ezelőtt 5 évvel 86 éves korában halt meg, többször említette, — de az odavalóktól is tudjuk, hogy a birtokán levő 2 kút a néphit szerint a sárkányok tanyája volt. Este berepült az egyikbe, reggel visszament a másikba. Ma is megvannak, magam is láttam őket.

Közli: *Tálas István.*

NÉPI FOGLALKOZÁSOK, NÉPSZOKÁSOK.

Vadméh keresés Biharban.

A méhet az ember ősi soron nem tenyészti, hanem „vadássza“, vagyis az erdők rengetegében vadon élő méheknek épp úgy követi a nyomát, mint a négylábú vadét, s ha odvukat megtalálja, leöli őket és mézüket elzsákmányolja.

Széki Botskai János méhésztudós könyve 1748-ban így írja le a vadméh keresésének módját:

„Ha méhet keressz erdőnn vagy akárhol, Napkeletre vigyázz, úgy látod meg járását a Méhnek. Ha délben, ha estve mindenkor a nap ellenében találod meg.“

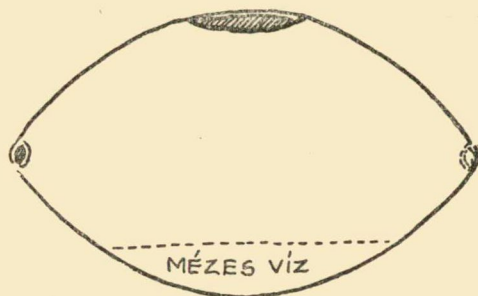
„Legjobb így Méhet keresni: Télben szedj egy vagy két vékányi famohot. Tedd olly helyre, az hová egész Télen rá járhattz vizellni. És mikor eljő a Méh eresztésének ideje, vagy ősszel a Méh keresésnek ideje, vidd valami vizes motsáros helyre, hánnd el széjjel, megkeresi a' Méh a' Vizet és reátalál. A Méh Seregestől jár rá és így felveheted a járását. Indullj utánna megtaláloed.“

Széki Botskai János krasznahorvátii református lelképász-

tor volt s valószínűleg a szilágysági vadméh keresést írta le. A szomszédos Biharmegyében a vadméh keresésének még ősbibb módja él most is, mit Hofmann Antal szemtanú úr elbeszélése után a következőkben ismertetünk.

Bihar vármegyében a Királyhágótól Belényesig ma is rengeteg erdő terül el, mely kitűnő rejtekhelye a csendet szerető vadméheknek. A vadméhek az öreg fák odvaiban élnek s a téli táplálékul szolgáló mézüket oda gyűjtik. A jószimatú medve szagáról rátalál a méhekre és kifosztja az odút. Az ember azonban nem bírván olyan jó szimattal, csak ravasz furfanggal talál reá a méhesaládra.

A vadméhek kereséséhez kevés ember ért. Aki ért is hozzá, titokban tartja a tudományát, mert bizony sok a mézre éhes ember, s ha mindenki tudna hozzá, egy-kettőre leölnék az erdő összes vadméh családait. Egyébként a rengeteg erdők ura-

dalmi tulajdonban vannak s a vadméh keresés tiltva van, mert a méz kiszedése végett az öreg fákat rendszeren össze faragdálják, vagy kidöntik a méhészek.

Leghíresebb vadméh kereső Réven a Sebeskörös mentén a Méhész Géczy nemzetség. Az alább leírandó eljárás az ő családi titkuk. A Géczyiek a közel multban még imígyen jártak el, ha mézre éheztek:

Mindenekelőtt egy kis üvegbe kevés mézet csorgattak s ehhez vizet öntöttek. A méz a vízben feloldódott. Aztán egy tojás nagyságú és formájú cserép edénykét vettek, minek két végén kis lyuk volt, amelyen a méh nem tudott sem ki, sem bejutni. Az edényke felső oldalán nagyobb, két filléres nagyságú lyuk volt, a méhek ki- és beeresztésére.

A méhész a fenti edényeken kívül egy darab sonkolyt vitt magával az erdőre s ha olyan helyre ért, ahol méhet sejtett, a sonkolyból egy kis darabkát letett a földre egy falevélre s meggyújtotta. Ezután a tojás alakú edénykébe a felső, nagyobb

lyukon az üvegcséből egy kevés mézes vizet öntött s az edénykét letette a sonkoly mellé a földre a nagyobb lyukkal felfelé. Mikor aztán észre vette, hogy az égő sonkoly szagára a méh arra felé száll, a sonkolyt a még egészen el nem égett falevéllal együtt felfordította, vagy betakarta. A méh, amint megérezte az edénykében levő méz illatát, a felső nyíláson bebujt és teleszívta magát. A méhész ezalatt bizonyos távolságról leelkedett. Mikor a méh eltelt a mézes vízzel, elszállott. A méhész megfigyelte az irányt, mert tudta, hogy a méh az odú-kaptárba megy a zsákmányával, ahol lerakodik. Bizonyos idő elteltével a méh odúbeli társaival jött vissza, hogy minél hamarabb elszállíthassa az értékes zsákmányt. A méhész csak azt várta, hogy legalább 5—6 méh bujjon az edénykébe, s ha ez megtörtént, az edénykét felvette, de előbb annak felső, nagyobb lyukára egy falevelet tett, s azt hüvelykujjával leszorította, hogy a méhek ne távozhassanak. A két kisebb lyuk csak arra szolgált, hogy a bezárt méhek levegőt kaphassanak.

Most aztán elindul arra, amerre az első jóllakott méh elszállott. Bizonyos távolságig jutva a méhek közül a felső nyíláson át egyet kieresztett s megfigyelte, hogy az merre száll el, s abba az irányba haladt ő is tovább. Ezt az eljárást mindaddig ismételte, míg az odú-kaptárt meg nem találta. Ha edénykéből a méheket egyenként mind elröppentette s még mindig nem találta meg az odú-kaptárt, akkor az egész eljárást újból kezdte, vagyis megint sonkolyt gyújtott. Ily módon előbb, vagy utóbb, de feltétlenül megtalálta a méhcsaládot. A méz elzsákmányolása aztán könnyen ment. Rendesen égő kén füstjével fojtotta le a méheket, aztán ha könnyűszerrel nem tudta kiszedni a lépesmázat a fa odvából, az odún nagy rést vágott s ha ez másként nem ment, a fát kidöntötte.

A méhfogó edénykét révi fazekasok csinálták, mázatlan cserépből tojás formára és nagyságra. Feltehető, hogy az ember régebben a kifujt tojás héját használhatta erre a célra.

Kétségtelen, hogy a vadméh keresés ezen módja a zsákmányoló életmód egyik ősi emléke s olvasóink szolgálatot tennének a tudománynak, ha az ősi méhészet veszendőbe menő emlékeit figyelemre méltatnák s velünk közölnék.

Györffy István.

E helyen mondok köszönetet Hofmann Antal Juhépusztai (Tolnamegye) jószágfelügyelő úrnak, aki annyi fáradságot vett magának, hogy Budapesten személyesen felkeresett, hogy ezt az értékes méhészeti adalékot velem közölhesse. *A szerző.*